TỨ DIỆN VUÔNG

A. CHUẨN KIẾN THỨC

A.TÓM TẮT GIÁO KHOA.

1. Định nghĩa.

Tứ diện $OABC$ có OA,OB,OC đôi một vuông góc được gọi là tứ diện vuông. Sau đây là một số tính chất và công thức liên quan đến tứ diện vuông mà có nhiều hệ thức tương tự như công thức lượng trong tam giác vuông.

Cho tứ diện $OABC$ có OA,OB,OC đôi một vuông góc,

$OA=a,OB=b,OC=c$, đường cao $OH=h$.

Ta có:

- H là trực tâm tam giác ABC
- $\frac{1}{h^2}=\frac{1}{a^2}+\frac{1}{b^2}+\frac{1}{c^2}$
- $S_{\Delta ABC}^2=S_{\Delta OAB}^2+S_{\Delta OBC}^2+S_{\Delta OCA}^2$ (định lí Pitago)
- $S_{\Delta OAB}^2=S_{\Delta ABC}.S_{\Delta HAB}$ (Công thức hình chiếu)
- Gọi α,β,γ là góc giữa OH với OA,OB,OC thì $\cos^2\alpha+\cos^2\beta+\cos^2\gamma=1$.
- Gọi A,B,C là ba góc của tam giác ABC thì $a^2\tan A=b^2\tan B=c^2\tan C$
- Độ dài đoạn thẳng nối trung điểm các cặp cạnh đối bằng nhau.
- $S_{\Delta ABC}=\frac{1}{2}\sqrt{a^2b^2+b^2c^2+c^2a^2}$
- $V=\frac{1}{6}abc$, $S_{tp}=\frac{1}{2}\left(ab+bc+ca+\sqrt{a^2b^2+b^2c^2+c^2a^2}\right)$
- Bán kính mặt cầu ngoại tiếp $R=\frac{1}{2}\sqrt{a^2+b^2+c^2}$

Chứng minh:

- Ta có $OA\perp(OBC)\Rightarrow OA\perp BC$, lại có $OH\perp(ABC)\Rightarrow OH\perp BC$

  $\Rightarrow BC\perp(OAH)\Rightarrow BC\perp AH$.

  Tương tự $AB\perp CH$, do đó H là trực tâm tam giác ABC.
- Gọi I là giao điểm của AH và BC.

  Ta có $\frac{1}{OH^2}=\frac{1}{OA^2}+\frac{1}{OI^2}=\frac{1}{OA^2}+\frac{1}{OB^2}+\frac{1}{OC^2}\Rightarrow\frac{1}{h^2}=\frac{1}{a^2}+\frac{1}{b^2}+\frac{1}{c^2}$.

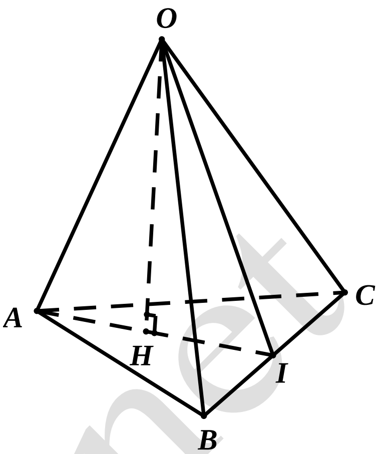

- $S^2{}_{ABC} = \frac{1}{4}AI^2BC^2 = \frac{1}{4}\left(OA^2 + OI^2\right)BC^2$
  $= \frac{1}{4}OA^2BC^2 + \frac{1}{4}OI^2BC^2$
  $= \frac{1}{4}OA^2\left(OB^2 + OC^2\right) + \frac{1}{4}OI^2BC^2$
  $= S^2_{\Delta OAB} + S^2_{\Delta OBC} + S^2_{\Delta OCA}$.
- $S^2_{OAB} = \frac{1}{4}OA^2OB^2 = \frac{1}{4}(AH.AI)(BI.BC)$
  $= \left(\frac{1}{2}AI.BC\right)\left(\frac{1}{2}AH.BI\right) = S_{\Delta ABC}.S_{\Delta HAB}$
- Từ $\frac{1}{OH^2} = \frac{1}{OA^2} + \frac{1}{OB^2} + \frac{1}{OC^2}$ suy ra
  $\left(\frac{OH}{OA}\right)^2 + \left(\frac{OH}{OB}\right)^2 + \left(\frac{OH}{OC}\right)^2 = 1$
  $\Leftrightarrow \cos^2\alpha + \cos^2\beta + \cos^2\gamma = 1$
- Áp dụng định lí cô tang (định lí cô sin mở rộng) ta có
  $\cot A = \frac{AB^2 + AC^2 - BC^2}{4S_{ABC}} = \frac{a^2 + b^2 + a^2 + c^2 - \left(b^2 + c^2\right)}{4S_{ABC}} = \frac{a^2}{2S_{ABC}}$
  $\Rightarrow a^2 \tan A = 2S_{ABC}$.
  Tương tự ta có $b^2 \tan B = c^2 \tan C = 2S_{ABC}$.
  Vậy $a^2 \tan A = b^2 \tan B = c^2 \tan C$.
- Sử dụng công thức tính đường trung tuyến và định lí pitago ta có ngay
  $d = \frac{\sqrt{a^2 + b^2 + c^2}}{2}$.
- Theo TC3 ta có $S^2_{\Delta ABC} = S^2_{\Delta OAB} + S^2_{\Delta OBC} + S^2_{\Delta OCA} = \frac{1}{4}a^2b^2 + \frac{1}{4}b^2c^2 + \frac{1}{4}c^2a^2$

$$\Rightarrow S_{\Delta ABC}=\frac{1}{2}\sqrt{a^2b^2+b^2c^2+c^2a^2}.$$

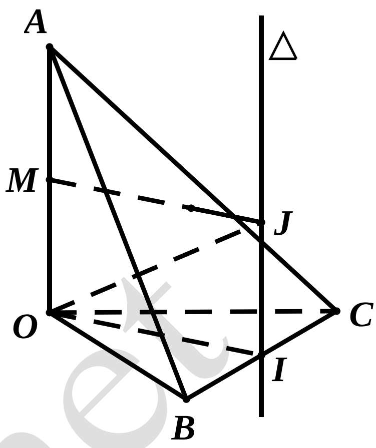

- Hiển nhiên
- Từ trung điểm I của BC kẻ đường thẳng Δ vuông góc với mặt phẳng (OBC), gọi J là giao điểm của Δ với mặt phẳng trung trực của đoạn OA thì J là tâm mặt cầu ngoại tiếp tứ diện $OABC$ và bán kính $R=\sqrt{OI^2+IJ^2}=\frac{1}{2}\sqrt{a^2+b^2+c^2}$.

CÁC BÀI TOÁN LUYỆN TẬP

1. Cho tứ diện $ABCD$ có AB, AC, AD đôi một vuông góc và $AB = AC + AD$. Tính $ABC + DBC + CBD$.

2. Cho tứ diện $OABC$ có OA, OB, OC đôi một vuông góc. Gọi H là trực tâm của tam giác ABC và A, B, C ba góc của tam giác ABC. Đặt $\alpha = AOH, \beta = BOH, \gamma = COH$. Chứng minh rằng :

$$\frac{\sin^2\alpha}{\sin 2A} = \frac{\sin^2\beta}{\sin 2B} = \frac{\sin^2\gamma}{\sin 2C}.$$

3. Cho tứ diện $OABC$ có OA, OB, OC đôi một vuông góc, $AC = 2OB, BC = 2OA$. Gọi D là trung điểm của AB, E và F là chân đường cao kẻ từ A của các tam giác OBC và OAC.

Chứng minh $\frac{\tan^4 OCD}{\tan^4 OCA} + \frac{EF}{AB} = 1$.

4. Cho tứ diện $ABCD$ có AB, AC, AD đôi một vuông góc, gọi H là trực tâm tam giác ABC. Đặt $\alpha = DAH, \beta = DBH, \gamma = DCH, \varphi = AHB$.

Chứng minh $\sin\varphi = \frac{\sin\gamma}{\cos\alpha\cos\beta}$ và $\cos\varphi = -\tan\alpha\tan\beta$.